

KUNST IN ZICHT

lezingen
wandelingen
excursies

voorjaar 2004

Inhoud

	Kunst (educatie) kost geld	2
serie Expressionisme	1 Der Blauwe Reiter	3
serie Russische kunst	2 Het Russische landschap	4
lezing	3 Dante Gabriel Rossetti	5
serie Russische kunst	4 De Hermitage in Sint-Petersburg	6
dagcursus	5 Symbolisme in Europa	7
serie Expressionisme	6 De Bergense School	8
lezing	7 Bespieden en bespiegelen. Bathseba badend in een kardinaalspaleis	9
serie Expressionisme	8 Vlaams Expressionisme	10
lezingen	9 Portaalsculpturen van middeleeuwse kerken in Frankrijk	11
serie Russische kunst	10 Moskou - zetelplaats van tsaren en kerkvorsten	12
dagcursus	11 Invloedrijke Nederlandse architecten in de 20ste eeuw: Berlage - Rietveld - Van Eyck	13
lezing	12 Herstel van verbondenheid. Schilderijen van Henk Helmantel	14
stadswandeling	13 Kerken in de stad Groningen	15
fietsocht	14 De hoek om. Hoekpanden in de stad Groningen	16
lezingen	15 De schatten van Toetanchamon	17
lezing	16 Rem Koolhaas en het Office of Metropolitan Architecture	18
stadswandeling	17 De magische toren	19
lezing	18 Individuen in beeld. Het portret in de vijftiende en zestiende eeuw	20
excursie	19 Slingertuinen en hedendaagse kunst in het Oldambt en Westerwolde	21

Op het omslag:
Henk Helmantel, *Stilleven
bij open venster (In het
Rembrandt huis), 2000*
Dante Gabriel Rossetti,
Proserpina, 1882

Organisatie 22
Inschrijfformulier 23

Kunst (educatie) kost geld

Terwijl enkele geslaagde lezingen en excursies nog vers in het geheugen liggen, presenteren we hierbij alweer het nieuwe programma voor voorjaar 2004. We lieten ons inspireren door een aantal tentoonstellingen in binnen- en buitenland (over Der Blaue Reiter, Belgische schilderkunst, Fernand Khnopff, Dante Gabriel Rossetti, het Russische landschap, het Kremlin, Toetanchamon). Zo stelden we twee series samen rond een thema: Expressionisme en Russische kunst en cultuur. We houden twee dagcursussen. De ene is gewijd aan het symbolisme. De andere zal gaan over toonaangevende Nederlandse architecten uit de twintigste eeuw. Deze cursus wordt op een avond afgesloten met een lezing over Rem Koolhaas, van wiens werk in de Kunsthal een retrospectieve te zien zal zijn.

Bijzonder in dit voorjaarsprogramma is ook de lezing over Henk Helmantel die Kunst in Zicht in samenwerking met het Drents Museum organiseert. Deze zal plaatsvinden in het museum, zodat de toehoorders na afloop de overzichts tentoonstelling van Helmantel kunnen bezoeken. Het seizoen wordt afgesloten met een passende excursie: een tocht langs slingeruinen in het Oldambt en Westerwolde, die natuurlijk in de lente op hun mooist zijn. Onderweg

zullen we ook enkele tijdelijke kunstwerken bekijken die hedendaagse kunstenaars hebben gerealiseerd op boerenerven in de provincie, in het kader van de kunstmanifestatie De Erven.

Een en ander wordt weer mogelijk gemaakt door de inzet van een hele groep vrijwilligers. Kunst in Zicht ontvangt geen subsidies, maar is voor de totstandkoming van haar programma wel afhankelijk van de financiële steun van donateurs. Om zulke afwisselende, interessante activiteiten te kunnen blijven organiseren, is het daarom van belang om steeds nieuwe sympathisanten te vinden. We leven in een tijd van recessie, en er is een trend om zich niet langer te willen binden. Desondanks hopen wij dat deelnemers aan onze lezingen en excursies die nog geen donateur van de stichting zijn, hun waardering ook eens willen uitdrukken in een extra gift. Daar staan voordelen tegenover: bij aanvang een gratis lezing naar keuze en vervolgens korting op lezingen en excursies.

Anna Keller
Carolien ten Bruggencate
januari 2004

Der Blaue Reiter

dinsdag 24 februari

19.30 - 20.30 uur

€ 7,50

spreker drs Francis van Dijk

plaats Blauwe Zaal,

De Oosterpoort, Trompsingel 27

opgave Athena's Boekhandel,

Oude Kijk in 't Jatstraat 42

Van 13 mei tot en met 27 juni doet zich de unieke kans voor de Blaue Reiter-collectie van het Lenbachhaus in München relatief dichtbij huis te bekijken: in het Museum Ludwig te Keulen. Meesterwerken van Franz Marc, August Macke, Wassily Kandinsky, Gabriele Münter, Alexej Jawlensky en Klee zullen daar te zien zijn.

Der Blaue Reiter was een kunstenaarsgroep in München vlak voor de Eerste Wereldoorlog. De naam werd voor het eerst gebruikt voor een expositie in München waar veertien kunstenaars werken exposeerden onder de titel *Eerste tentoonstelling van de redactie van Der Blaue Reiter*. De organisatoren van

deze expositie waren Franz Marc, Wassily Kandinsky en Gabriele Münter, zijn vrouw. Zij keerden daarmee de bestaande kunstenaarsvereniging, Der Neue Künstlerverein, de rug toe. Daar werd Kandinsky's stap naar abstractie niet geaccepteerd. Der Blaue Reiter werd een informele groep van getalenteerde kunstenaars die geen duidelijke theorie hadden, maar wel enkele gemeenschappelijke ideeën. Ze wilden de geestelijke wereld onder de materiële en zichtbare oppervlakte zichtbaar

Wassily Kandinsky, *Ontwerp voor de omslag van de Almanak, 1911*, Lenbachhaus München

maken, de buitenwereld en het innerlijk leven op elkaar afstemmen. Terwijl de fauvisten en de Brücke-kunstenaars in meerdere of mindere mate figuratief werkten, betraden de kunstenaars van Der Blaue Reiter dus de wereld achter de visuele, uiterlijke verschijningsvormen. Zij behoorden tot de eersten die volstrekt abstracte kunst maakten. Ze hielden zich

op een bijna wetenschappelijke wijze bezig met het systematisch onderzoeken van beeldende middelen: kleur, lijn, vlak, statische en dynamische factoren, licht en donker. Het is daarom niet verwonderlijk dat een aantal Blaue Reiter-kunstenaars na de oorlog in 1919 aan het Bauhaus gingen lesgeven.

Francis van Dijk is kunsthistorica. Zij is gespecialiseerd in 19de- en 20ste-eeuwse kunst.

Het Russische landschap

woensdag 25 februari

19.30 - 21.30 uur

€ 7,50

spreker drs Ellen van der Vecht

plaats Blauwe Zaal,

De Oosterpoort, Trompsingel 27

opgave Athena's Boekhandel,

Oude Kijk in 't Jatstraat 42

Het Groninger Museum toont deze winter de spectaculaire landschapsschilderkunst uit het Rusland van de late negentiende eeuw (tot en met 8 april). Deze schilderijen zijn nog nooit buiten Rusland te zien geweest. Zij geven de grote hartstocht en verbondenheid weer van de Russische kunstenaars met de oneindigheid van hun land.

De Russische landschapsschilderkunst beleefde het hoogtepunt in de jaren tachtig en negentig van de negentiende eeuw. Ondanks dat de Russische kunstenaars de Europese kunst van hun tijd goed kenden, zijn hun schilderijen nergens mee te vergelijken. In tegenstelling tot de Franse schilders van Barbizon was er in de Russische landschappen geen sprake van 'l'art pour l'art', maar zijn ze gemaakt om de ziel van het volk en het land te tonen. De landschappen van Archip Koeïndzji tonen dit in eenzame, melancholische beelden zonder al te veel details. Hij is de grote vernieuwer op de tentoonstelling en experimenteerde volop met kleur en vorm. Zijn *Maanverlichte nacht over de Dnjepr* is een haast surrealistische beeld door het fluorescerende maanlicht. Ivan Sjiskin is juist een meester in het detail wat we zien in zijn rijke bosgezichten, zoals het

reusachtige *Mastbos*. Isaak Levitan werd door Tsjechov de koning van de landschapsschilders genoemd. Hij schilderde de *Vladimirka-weg*, een onopvallende weg in een weids landschap. De beladenheid van de plek was echter voor iedere Rus duidelijk: dit was het begin van de route waarlangs bannelingen naar Siberië vertrokken en slechts zelden terugkwamen. In deze landschappen zult u de lelijkheid en grauwheid, de eindeloosheid en ook de schoonheid van hun Rusland zien. In de lezing krijgt u een beeld van de belangrijkste kunstenaars en hun werken die op de tentoonstelling te zien zijn.

Ellen van der Vecht is kunsthistorica. Zij werkt tijdelijk voor het Liturgisch Instituut van de Rijksuniversiteit Groningen en doceert bij diverse instellingen.

Archip Koeïndzji. *Het berkenbos*, 1879

Dante Gabriel Rossetti, schilderkunst en poëzie

dinsdag 9 maart

19.30 - 21.30 uur

€ 7,50

spreker drs Marco van Baalen

plaats Blauwe Zaal,

De Oosterpoort, Trompsingel 27

opgave Athena's Boekhandel,

Oude Kijk in 't Jatstraat 42

Het Van Gogh Museum organiseert voor het eerst in Nederland een retrospectieve van de Engelse kunstenaar Dante Gabriel Rossetti (27 februari tot en met 6 juni 2004). De tentoonstelling omvat schilderijen, werken op papier, foto's, glas-in-lood en sieraden, die zijn ingedeeld rond thema's als 'De legendes van Dante en Beatrice', 'liefde en moraal', 'de romantische Middeleeuwen' en 'Beauties of the 1860's'.

Dante Gabriel Rossetti (1828-1882) was een van de oprichters van de zogenaamde Pre-Raphaelite Brotherhood. Deze kunstenaarsgroep zwoer alle aangeleerde academische regels af en pleitte voor een terugkeer naar de natuur. Rossetti's werk is vooral bekend geworden door

*Dante Gabriel Rossetti,
Lady Lilith, 1868*

de geliefde reproducties van zijn portretten van roodharige 'femmes fatales'. Vanaf 1860 ontwikkelde hij de voor hem zo karakteristieke vrouwenfiguur, geïnspireerd op Italiaanse Renaissance-portretten. De werken symboliseren de erotische macht van de vrouw over de man en

laten zien dat zij tegelijkertijd lust en passie oproept. Zijn verleidelijke vrouwen ontstijgen echter de Victoriaanse sfeer door hun moderne karakter.

Marco van Baalen studeerde kunstgeschiedenis aan de Universiteit van Amsterdam en specialiseerde zich in 19de-eeuwse kunst. Als freelancer werkt hij op educatief terrein voor diverse musea in Amsterdam.

De Hermitage in Sint-Petersburg – een kijkje achter de schermen

woensdag 10 maart

19.30 - 21.30 uur

€ 7,50

spreker drs Nienke Verschuur

plaats Blauwe Zaal,

De Oosterpoort, Trompsingel 27

opgave Athena's Boekhandel,

Oude Kijk in 't Jatstraat 42

De Hermitage! Om het gebouw, zijn bewoners en zijn collectie hangt nog altijd een sfeer van geheimzinnigheid. De geschiedenis van het museum is veelbewogen: de Hermitage fungeerde als toneel bij de opstand van de Bloedige Zondag van 9 januari 1905, bij de verdrijving van de laatste tsaristische machthebbers, en voor het verraad en de dood van de bijkans onsterfelijke Raspoetin. Ook de geruchten over massaverkopen van de toen al legendarische collectie tijdens het communistisch bewind dragen

bij aan de intrigerende uitwerking die de Hermitage op ons heeft. Het verhaal van de Hermitage is een verhaal van dood en verraad, maar ook een verhaal van liefde en trouw. Zo beschermden en verdedigden de medewerkers de collectie tijdens de Blokkade van Leningrad in de Tweede Wereldoorlog, die 900 dagen duurde. De sporen van deze overweldigende gebeurtenis zijn ook nu nog in de Her-

mitage te herkennen. Op regenachtige dagen kraken en kreunen nog altijd de plaatsen waar de grootste bominslagen plaatsvonden tijdens deze oorlog.

In de laatste tien jaar heeft de directeur Pjotrovsky de Hermitage op de wereldkaart weten te zetten. De commercie, decennialang verfoeid in Rusland, is ook in dit museum door gedrongen en langzaam maar zeker ontstaat er een groot besef van eigenwaarde. Prachtige verhalen zijn er over het afgelopen decennium te vertellen. Over de redding van de *Danaë* van Rembrandt. Of over de tentoonstelling van roofoorkunst uit Duitsland. Deze deed de discussie over de teruggave van cultureel erfgoed dat als oorlogsbuit is veroverd hoog oplaaieren. Nog altijd is er een selectie van werken uit deze tentoonstelling permanent op zaal te bewonderen.

Tijdens deze lezing zult u worden meegenomen op een ontdekkingsreis door de zalen van de Hermitage en we nemen een kijkje achter de schermen. Behalve de artistieke hoogtepunten worden ook de kelders, de krochten van de Hermitage getoond, waar de nog niet vertelde verhalen zich schuilhouden.

Nienke Verschuur is kunsthistorica en momenteel werkzaam als educatief medewerkster aan de Stichting Synagoge Enschede. Voor haar studies Kunstgeschiedenis en Slavische Talen en Culturen verbleef zij drie maanden in de Hermitage.

Symbolisme in Europa

donderdag 11, 18 en 25 maart

10.00 - 12.00 uur

€ 22,50 / € 7,50 per keer

spreker drs Ellen van der Vecht

plaats Blauwe Zaal,

De Oosterpoort, Trompsingel 27

opgave Athena's Boekhandel,

Oude Kijk in 't Jatstraat 42

In Brussel vinden dit voorjaar twee tentoonstellingen plaats over symbolistische kunst: een groot overzicht van Fernand Khnopff in het Museum voor Oude Kunst (16 januari tot en met 16 mei) en *Rond het symbolisme* in het Paleis voor Schone Kunsten (27 februari tot en met 16 mei).

Het Symbolisme ontstond in de jaren tachtig van de 19de eeuw in de Franse kunst en literatuur, als een directe reactie op de overheersende stroming van het realisme en impressionisme. De jonge kunstenaars zochten hun heil in de verbeelding, de fantasie, in de persoonlijke innerlijke wereld van het eigen ik, in plaats van hun motieven in de zichtbare wereld te zoeken. Beroemde voorbeelden uit de beeldende

Fernand Khnopff, De sfinx, 1896

kunst waren Gustave Moreau, Odilon Redon en Paul Gauguin.

De nogal mystieke stroming breidde zich snel uit over heel Europa. In België was Brussel het zenuwcentrum. Hier zat de avant-gardistische groep Les XX, waartoe onder andere Jean Delville en Fernand Khnopff behoorden. De laatste had zich, zoals veel van zijn collega's, aangesloten bij de Rose + Croix beweging van de kunstcriticus en mysticus Sâr Joséphin Péladan. Ook in Duitsland bleken beeldend kunstenaars niet ongevoelig voor de nieuwe ontwikkelingen, maar het Duits symbolisme onderscheidt zich van de rest van Europa doordat het sterke wortels heeft in de Romantiek van de late achttiende en vroege negentiende eeuw. De invloed van de verstilde landschappen van Caspar David Friedrich is hier voelbaar. In Engeland wordt in 1848 de kunstenaarsgroep Pre-Raphaelite Brotherhood opgericht, onder meer door de schilder Dante Gabriel Rossetti. Over deze symbolist organiseert Kunst in Zicht dinsdag 9 maart een lezing naar aanleiding van een retrospectieve in het Van Gogh Museum (zie p. 5).

Ellen van der Vecht is kunsthistorica. Zij werkt tijdelijk voor het Liturgisch Instituut van de Rijksuniversiteit Groningen en doceert bij diverse instellingen.

De Bergense School

dinsdag 16 maart

19.30 - 21.30 uur

€ 7,50

spreek drs Piet Spijk

plaats Blauwe Zaal,

De Oosterpoort, Trompsingel 27

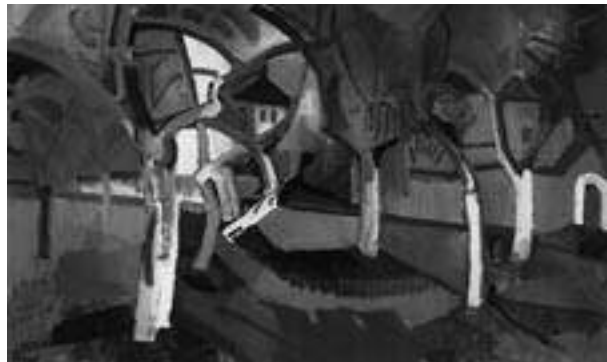
opgave Athena's Boekhandel,

Oude Kijk in 't Jatstraat 42

Ruim vijf jaar voordat de Groninger Kunstkring De Ploeg het expressionisme ontdekte begon in Amsterdam en Bergen (NH) de eerste Nederlandse expressionistische stroming in de beeldende kunst. De nieuwe schilderstijl werd hier geïntroduceerd door de Fransman Henri Le Fauconnier, die bij het uitbreken van de Eerste Wereldoorlog in Nederland was en niet terugkeerde naar Frankrijk. Dit Bergens-Amsterdamse expressionisme - in donkere aardkleuren, met vereenvoudigde, gematigd kubistische vervormingen en krachtige licht-donker contrasten - kwam in 1916-1925 tot bloei en maakte naam als de Bergense School. Bekende schilders in dit verband zijn: Piet van Wijngaardt, Leo Gestel, Dirk Filarski, Arnout Colnot, Else Berg, Mommie Schwarz en de broers Piet en Matthieu Wiegman. Landschappen, stillevens en portretten zijn hun onderwerpen. De Bergenaren voeren in de arme naoorlogse jaren wel bij de genereuze aankopen van de makelaarszoon en kunstverzamelaar Piet Boendermaker, die een collectie bijeenbracht van meer dan 2500 werken.

De crisistijd van de jaren dertig betekende evenwel een dramatisch einde van de collectie Boendermaker en luidde een periode in van bijna veertig jaar waarin er voor het werk van de Bergense School geen waardering meer was.

Piet Spijk studeerde weg- en waterbouwkunde aan de Technische Universiteit Delft, was directeur van de Provinciale Planologische Dienst van Groningen en is sinds 1997 kunsthistoricus. Hij specialiseerde zich in de beeldende kunst van 1850 tot 1950 en schreef boeken over de Bergense kunstverzamelaar Piet Boendermaker en de Bergense School-schilder Piet Wiegman.

Piet Wiegman, Kloostertuin Thorn, 1924

Bathseba badend in een kardinaalspaleis Bespieden en bespiegelen

woensdag 17 maart

19.30 - 21.30 uur

€ 7,50

spreker dr Jan de Jong

plaats Blauwe Zaal,

De Oosterpoort, Trompsingel 27

opgave Athena's Boekhandel,

Oude Kijk in 't Jatstraat 42

In 1554 beschilderde Francesco Salviati de ontvangstaal van het paleis van kardinaal Giovanni Ricci in Rome met voorstellingen uit het leven van de bijbelse koning David. Eén van de schilderijen toont, meer dan levensgroot, hoe Bathseba zich baadt, terwijl zij in de verte bespied wordt door de koning (2 Samuel 11). Deze voorstelling roept een aantal vragen op, zoals: hoe toepasselijk is een voorstelling van overspel in een kardinaalspaleis? Geeft een voorstelling van een badende vrouw geen aanleiding tot lichtzinnige gedachten? Hoe valt deze voorstelling te verklaren binnen het strenge religieuze klimaat in Rome omstreeks 1550, toen de rooms-katholieke kerk in reactie op de kritiek van het protestantisme religieuze kunst en literatuur strikt controleerde?

In deze lezing zullen dergelijke vragen besproken worden aan de hand van dia's van de schilderijen in

*Francesco Salviati, David en Bathseba, 1554,
Palazzo Sacchetti, Rome*

het betreffende kardinaalspaleis (nu bekend onder de naam Palazzo Sacchetti, aan de Via Giulia) en van vergelijkbare schilderijen van David en Bathseba.

Jan de Jong is universitair docent aan het Instituut voor Kunst- en Architectuurgeschiedenis van de Rijksuniversiteit Groningen. Hij is gespecialiseerd in 16de-eeuwse Italiaanse kunst.

Het Vlaamse expressionisme

dinsdag 23 maart

19.30 - 21.30 uur

€ 7,50

spreker drs Piet Spijk

plaats Blauwe Zaal,

De Oosterpoort, Trompsingel 27

opgave Athena's Boekhandel,

Oude Kijk in 't Jatstraat 42

Van 24 januari tot en met 9 mei 2004 toont het Singer Museum te Laren de particuliere collectie van de Belgische verzamelaar Heinrich Simon. Daarin zijn meesterwerken uit de Belgische schilderkunst van 1880 tot 1960 te zien, met een nadruk op het Vlaamse expressionisme. Kunst in Zicht wil u graag met deze lezing achtergrondinformatie bieden voor deze expositie.

Het Vlaamse expressionisme ontstond voor een belangrijk deel in Amsterdam, toen bij het begin van de Eerste Wereldoorlog een miljoen Belgische vluchtelingen uitwaken naar het neutrale Nederland. Zo kwamen de schilders Gustave de Smet en Frits van den Berghe terecht in de kringen van de Bergens-Amsterdamse kunstenaars die zich tot het expressionisme wendden. De Belgen kwamen in hun landschappen en figuurstukken tot een persoonlijke variant, die zich kenmerkt door robuuste, sterk vereenvoudigde vormen. Vergeleken met hun Nederlandse collega's zijn zij in hun expressie minder gematigd. In 1922 terug in Vlaanderen kwamen zij met een meer harmonieus expressionisme tot volle bloei. De derde, meest radicale, en ook meest intuïtieve Vlaamse expressionist is Constant Permeke. Hij

Constant Permeke,
Slapende maaiers in de zon, 1917

raakte in het begin van de oorlog gewond en herstelde in Engeland, waar hij tot kort na de vrede in 1918 bleef. Hij leefde daar artistiek nogal geïsoleerd, maar bleef door schriftelijke contacten op de hoogte van wat er in de Amsterdamse kunstenaarswereld omging, en ontwikkelde soortgelijke ideeën als De Smet en Van den Berghe. Permeke's boerenfiguren en -bedrijven lijken letterlijk uit de klei te zijn getrokken. Opgezet in zware donkerbruine verfstreken zijn de

werken aardser dan die van enige andere Belgische of Nederlandse expressionist.

Piet Spijk studeerde weg- en waterbouwkunde aan de Technische Universiteit Delft, was directeur van de Provinciale Planologische Dienst van Groningen en is sinds 1997 kunsthistoricus. Hij specialiseerde zich in de beeldende kunst van 1850 tot 1950 en schreef boeken over de Bergense kunstverzamelaar Piet Boendermaker en de Bergense School-schilder Piet Wiegman.

Portaalsculpturen van middeleeuwse kerken in Frankrijk

woensdag 31 maart en 14 april

19.30 - 21.30 uur

€ 15,00 / € 7,50 per keer

spreker drs Egbert van der Werff

plaats Blauwe Zaal,

De Oosterpoort, Trompsingel 27

opgave Athena's Boekhandel,

Oude Kijk in 't Jatstraat 42

Het portaal van een middeleeuwse kerk was de eerste plek waar de gelovige of de pelgrim geconfronteerd werd met geloofswaarheden van de christelijke leer. Veelvuldig vindt men er de uitbeelding van God in Majesteit, de evangeliën, het Laatste Oordeel of het voorbeeldig leven van heiligen.

De sculptuur is in eerste instantie, met name in de romaanse stijl, beperkt tot het boogveld, of timpaan, boven de deur. Vervolgens worden ook de boog-gordingen en de stijlen aan weerszijden van het portaal benut voor de voorstellingen. In de gotiek blijft de gebeeldhouwde decoratie niet beperkt tot het portaal; in veel gevallen groeien de portalen uit tot afzonderlijke entrees, zelfs soms met een grote voorhal.

Mettertijd verschuift ook de iconografie. In de eenvoudigste uitvoering is het vooral de thematiek van Christus in Majesteit, standaard gecombineerd met

Portaal kathedraal van Chartres

de symbolen van de vier evangeliën. In de twaalfde eeuw wordt aan deze romaanse voorstelling verwijzingen naar de Apocalyps gekoppeld, zoals in Moissac. Vervolgens ontwikkelt de voorstelling zich tot een uitbeelding van het Laatste Oordeel, zoals in Autun en Conques. Daarnaast is er ook een aantal op zichzelf staande thema's te herkennen, zoals de Wegzending van de apostelen in Vezelay.

De gotiek gaat voort met de ontwikkeling van het thema van het Laatste Oordeel. Ook de uitbeelding van heiligen en heiligenlevens krijgen in de portaalsculptuur hun plaats; vooral de patroonheilige van de kerk en veelvuldig ook Maria. Op de eerste avond komen de romaanse portalen van Moissac, Autun, Conques en Vezelay aan bod en op de tweede avond komen gotische portalen van Parijs, Amiens, Reims en Chartres in beeld.

Egbert van der Werff is historicus/mediëvist. Hij verzorgt lezingen en cursussen over middeleeuwse onderwerpen en begeleidt culturele reizen in West-Europa.

Zetelplaats van tsaren en kerkvorsten Moskou

dinsdag 30 maart

19.30 - 21.30 uur

€ 7,50

spreeker ir Lika Smirnova

plaats Blauwe Zaal,

De Oosterpoort, Trompsingel 27

opgave Athena's Boekhandel,

Oude Kijk in 't Jatstraat 42

Na de succesvolle lezing over Sint-Petersburg in het najaar heeft Kunst in Zicht nogmaals Lika Smirnova uitgenodigd te komen spreken in Groningen. Op ons verzoek zal zij het dit keer hebben over Moskou, omdat er in Bonn een tentoonstelling te zien is over het Kremlin (Kunst- und Ausstellungshalle, 13 februari tot en met 31 mei).

Moskou, oorspronkelijk gesticht als verdedigingspost in de 12de eeuw, kende lange periodes van bloei en rijkdom. Daarvan is veel bewaard: kunstschaten uit de tsarentijd, adembenemend mooie paleis- en kerkinterieurs, wereldberoemde museumcollecties en prachtige kloosters. Voor de viering van het 850-jarig jubileum onderging de stad een ware metamorfose. Het Manegeplein naast het Kremlin is omgetoverd in een luxueus uitgaanscentrum met fonteynen en restaurants.

De dialezing voert u over het Rode Plein tot binnen

de Kremlinmuren met hun gouden kathedralen vol iconen en fresco's. In de stad treft u een mengeling van stijlen aan. Jugendstil en art deco gebouwen naast prestigieuze bouwwerken uit de periode van Stalin. Ondergronds maakt u kennis met de 'metropaleizen'. Buiten Moskou brengt de lezing u in een eeuwenoud klooster, Sergejev Posad met Metropolietenpaleis. U maakt verder kennis met enkele wereldberoemde musea, zoals het Poesjkin-museum en het Tretjakov-museum.

Lika A. Smirnova is geboren in Moermansk en woont momenteel in Nederland. Zij begeleidt groepen en delegaties, en organiseert cultuurreizen naar Rusland.

Kremlin, Moskou

Involedrijke Nederlandse architecten in de 20ste eeuw

Berlage - Rietveld - Van Eyck

donderdag 1, 8 en 15 april

10.00 - 12.00 uur

€ 22,50 / € 7,50 per keer

spreker drs Jikke van der Spek

plaats Blauwe Zaal,

De Oosterpoort, Trompsingel 27

opgave Athena's Boekhandel,

Oude Kijk in 't Jatstraat 42

In deze lezing gaan we met grote hinkstap sprongen door de Nederlandse architectuur van de 20ste eeuw, aan de hand van het werk van drie invloedrijke architecten: Hendrik Petrus Berlage (1856-1934), Gerrit Rietveld (1888-1964) en Aldo van Eyck (1918-1999). De drie opeenvolgende oeuvres vertegenwoordigen ieder een specifieke periode binnen de Nederlandse architectuurgeschiedenis.

Berlage wees rond de eeuwwisseling de weg naar een sobere moderne bouwkunst. De negentiende-eeuwse decoratieve poespas van kostbare materialen en ornamenten moest worden prijsgegeven, ten gunste van het toepassen van massa en silhouet als artistieke middelen.

Rietveld, beroemd door zijn woonhuis voor mevrouw Schröder in Utrecht, bouwde veel meer dan dit kunstwerk uit de Stijl-periode. Hij is nauw verbonden met de ontwikkeling van het Nieuwe Bouwen en ontwierp onder meer vele indrukwekkende villa's.

Aldo van Eyck keerde zich tegen de eentonige, anonieme en fantasieeloze architectuur, en de 'obsessie voor de vooruitgang' van de moderne architecten. Hij ontwikkelde het structuralisme: het door het aaneenschakelen van kleine eenheden laten ontstaan van grotere complexen met een 'labyrintische helderheid'.

Jikke van der Spek studeerde kunst- en architectuurgeschiedenis aan de Rijksuniversiteit Groningen. Zij publiceert over kunst en architectuur, en geeft les aan diverse instellingen.

Gerrit Rietveld, Interieur Rietveld-Schröderhuis, Utrecht, 1924

*Herstel van verbondenheid***Schilderijen van Henk Helmantel****zaterdag 3 april**

11.00 - 13.00 uur

€ 12,50 (inclusief entree museum en koffie)

spreker Willem L. Meijer**plaats** Drents Museum, Brink 1, Assen**opgave** Stichting Kunst in Zicht, tel 050-3188651 of info@kunstinzicht.org

Lezing i.s.m.

het Drents Museum, Assen

Van 22 februari tot en met 9 mei zal in het Drents Museum te Assen een grote overzichtstentoonstelling van Henk Helmantel te zien zijn (daarna in het Noordbrabants Museum in Den Bosch). De tentoonstelling zal bestaan uit twee delen. Ten eerste wordt het jeugd- en academiewerk getoond (tekeningen, grafiek en schilderijen). Daarna volgt een selectie van 65 schilderijen uit recenter tijd. Er zullen ook tableaus van de voorwerpen die Helmantel voor zijn stillevens gebruikt, te zien zijn. Naar aanleiding van de expositie organiseert Kunst in Zicht in samenwerking met het museum een lezing op locatie over deze Groningse kunstenaar.

Henk Helmantel (1945) is bij veel Groninger kunstliefhebbers geen onbekende. Ook landelijk en internationaal ondervindt zijn werk veel waardering. Helmantel bezocht de kunstacademie Minerva in Groningen van 1961 tot 1965. Tegen de tijdgeest in putte hij van het begin af aan zijn inspiratie uit de waarneming. Daarbij oriënteerde hij zich op oude en nieuwe meesterwerken. Hij legde zich toe op stillevens en kerkinterieurs, genres met een lange en rijke traditie. In sommige kringen stuitte deze voorkeur op onbegrip. Helmantel werd verweten de 17de-eeuwse schilderkunst na te doen. Wie nauwkeuriger gaat kijken naar zijn werk wordt echter duidelijk dat hij toch echt een kunstenaar van zijn eigen tijd is. In de lezing probeert de spreker het karakteristieke van Helmantels schilderkunst te tonen, onder meer door vergelijkingen te maken met werk van andere kunstenaars.

Willem L. Meijer was tot voor kort docent kunst- en cultuurgeschiedenis en publiceert op deze terreinen. Hij leverde een bijdrage aan het eerste boek over Henk Helmantel (Groningen, 1988) die later in het Chinees werd vertaald voor de catalogus bij de tentoonstelling in Kaohsiung, Taiwan (1997). Meijer kent Helmantel sinds hun gezamenlijke studie jaren aan Academie Minerva in Groningen.

Henk Helmantel, Stillevens met abrikozen, 2003, olieverf op paneel, 44 x 122 cm

Kerken in de stad Groningen

zondag 4 april

14.00 - 16.00 uur

€ 7,50

begeleider

drs Egbert van der Werff

vertretpunt

opgave Athena's Boekhandel,

Oude Kijk in 't Jatstraat 42

Tot het midden van de 13de eeuw had Groningen slechts een parochiekerk: de huidige Martinikerk, gelegen in de kern van het oude boerendorp. Een tweede kerkgebouw, de in 1627 afgebroken St. Walburg, was gebouwd als kapel voor de bisschop van Utrecht en zijn plaatsvervanger. De tweede parochiekerk, de huidige Aa-kerk, ontstond in de handelswijk in het westen van de stad, en was in eerste instantie gewijd aan Maria en Nicolaas. Ook verschillende gasthuizen en kloosters die vanaf de 13de eeuw in Groningen ontstonden, hadden hun eigen kapel. De middeleeuwse kerken en kapellen werden met de Reductie van Groningen in 1594 protestantse bedehuizen en verloren hun katholieke uitstraling en decoratie. Naast de kerken van de heersende protestantse kerk ontstonden in de 17de en 18de eeuw

Martinikerk, Groningen

ook kerkgebouwen van andere gezindten, die in die eeuwen door de stedelijke overheid vooral gedoogd werden. Deze kerkgebouwen waren huiskerken of lagen verscholen achter een onopvallende gevel. De Franse tijd bood juist aan die gezindten gelijke rechten ten aanzien van het kerkgebouw. De katholieke bevolking bouwde aan het eind van de 19de eeuw in het centrum van Groningen drie grote neo-gotische kerken, waarvan nu alleen nog de

St. Jozefkerk over is. Deze kerk van Cuypers biedt een mooi beeld van de indeling en vormtaal van een 19de-eeuwse katholieke kerk.

De wandeling begint bij de Martinikerk en voert langs de Aa-kerk, de Lutherse kerk, de Pepergasthuiskerk en sluit af in de Jozefkerk.

Egbert van der Werff is historicus/mediëvist. Hij verzorgt lezingen en cursussen over middeleeuwse onderwerpen en begeleidt culturele reizen in West-Europa.

Hoekpanden in de stad Groningen

De hoek ^o

zondag 18 april

14.00 - 16.00 uur

€ 7,50

begeleider drs Jaap Ekhart

vertrekpunt Zuiderkuipen (School voor Architectuur)

opgave Athena's Boekhandel,

Oude Kijk in 't Jatstraat 42

Hoekpanden genieten vaak speciale aandacht van architecten. Logisch, want een hoekpand is niet alleen het punt waar twee straatgevels samenkomen, het dient

tegelijk als visuele afsluiter van die samenkomende gevels. Kortom, een hoekpand is een bijzonder pand en verdient daarom een opvallende vormgeving. De architecten van de Amsterdamse School, die in Groningen ruim zijn vertegenwoordigd in de Oosterpark- en de Korrewegwijk, vonden dat ook. Fantasie noch bouwmaterialen werden gespaard om iets speciaals van een hoekpand te maken. Straathoecken werden gemodelleerd, 'gekneed' als waren het beeldhouwwerken. Soms groeiden ze uit tot ware torens. Uit ervaring was gebleken dat een toren op de hoek het altijd goed doet. Een straathoek, een hoekpand, leent zich bij uitstek voor een winkelfunc-

*Hoek Sophiastreet-
Mauritsstraat*

tie, omdat van daaruit meerdere straten (vaak vier) te bedienen zijn. Bovendien heeft een hoekpand twee voorgevels; veel ruimte dus voor een etalage.

Ook externe factoren bepalen de vormgeving van een straathoek. Een hoekpand heeft dikwijls balkons aan de straatzijde omdat aan de achterkant simpelweg geen ruimte is voor dergelijke uitbouwen.

Fiets mee en aanschouw diverse hoekoplossingen. De tocht voert over de singels, door het Zuiderpark, over het Damsterdiep en door de Oosterpark- en Korrewegwijk.

Jaap Ekhart is kunsthistoricus, doceert kunst- en architectuurgeschiedenis aan diverse instellingen en schreef artikelen over architectuur in de stad Groningen.

De schatten van Toetanchamon

dinsdag 20 en 27 april

19.30 - 21.30 uur

€ 15,00 / € 7,50 per keer

spreeker drs Liesbeth Grotenhuis

plaats Blauwe Zaal,

De Oosterpoort, Trompsingel 27

opgave Athena's Boekhandel,

Oude Kijk in 't Jatstraat 42

Wie kent hem niet, Toetanchamon? De Egyptische koning, die rond 1330 voor Christus regeerde, heeft ons veel nagelaten. Zijn vrijwel ongeschonden graf bood niet alleen een schat aan informatie, de kunstvoorwerpen zijn inmiddels wereldwijd bekend. De roem die hem nu ten deel valt (er zijn liedjes over hem gemaakt, zijn gouden dodenmasker is als puddingvorm verkrijgbaar) moest hij in het oude Egypte ontberen.

De korte regeringsperiode en de macht van anderen maakten hem tot een ronduit onbelangrijke farao.

De lezingenreeks bestaat uit twee delen, die ook los gevolgd kunnen worden. Het eerste deel staat in het teken van 'Mannen'. Zoals Howard Carter, die in 1922 het graf van de jong gestorven 'King Tut' ontdekte. Uiteraard komt ook

de farao zelf aan bod: hoe zagen zijn geschilderde portretten eruit, wat vertellen deze ons en hoe speelt de in hiërogliefen gespelde naam een rol? Het was een tumultueuze tijd: Toets illustere voorganger Achnaton haalde de hele religie en cultuur overhoop. Na zijn dood waren er verschillende hooggeplaatsten die op de troon van jonge Toetanchamon aasden... Deel twee gaat over 'Vrouwen'. Het is onbekend of de bruid van Toetanchamon ook werkelijk zijn schat was, of dat het een verstandshuwelijk betrof. Wel weten we dat het de dochter was van Achnaton en Nefertete. De beeltenissen van Nefertete en haar zes dochters op reliëfs en sculpturen laten zien hoe verrassend en subtiel de kunst de veranderingen van politieke gedachten volgt.

De prachtige grafvondsten zijn normaliter te zien in het Egyptisch Museum in Caïro. Van april tot september 2004 maken ze echter een tour naar het Antikemuseum Basel. Een kwart eeuw eerder konden de voorwerpen ook al eens buiten Egypte bewonderd worden. Die tentoonstelling ontweekte zich destijds tot een ware 'blockbuster' en er ontstond een heuse 'hype'. En terecht!

Liesbeth Grotenhuis is kunsthistorica en werkt als curator bij de kunstcollectie van de Gasunie. Daarnaast publiceert zij en verzorgt zij lezingen.

Lijkvaas voor de ingewanden van Toetanchamon, goud, glas en halfedelstenen, 1333-1323 voor Chr.

Rem Koolhaas en het Office of Metropolitan Architecture

woensdag 21 april

19.30 - 21.30 uur

€ 7,50

spreker drs Jikke van der Spek

plaats Blauwe Zaal,

De Oosterpoort, Trompsingel 27

opgave Athena's Boekhandel,

Oude Kijk in 't Jatstraat 42

In de jaren zeventig, toen de architectuur in het teken van de kleinschaligheid stond en overal woonerven werden aangelegd om een dorpse gezelligheid in de stad te creëren, richtte de architect Rem Koolhaas (1944) zijn bureau OMA (Office for Metropolitan Architecture) op. Daarnaast publiceerde hij *Delirious New York*. Met dit boek steekt Koolhaas de loftrumpet over de Amerikaanse metropool en presenteert zijn 'congestietheorie': de samengebalde energie van een stad zou allerlei elkaar versterkende activiteit opleveren. Deze radicale herwaardering van grootstedelijkheid en van hoogbouw sloeg in als een bom en het boek verkreeg spoedig een cultstatus.

Intmiddels behoort Koolhaas tot de internationaal gelauwerde en leidinggevende architecten. Zijn vele onorthodoxe ontwerpen (in Nederland onder meer het Danstheater in Den Haag en het Educatorium in Utrecht) bleken vaak richtinggevend voor latere ontwikkelingen en vernieuwingen in de

architectuur. Vorig jaar werd in Berlijn zijn opzienbarende gebouw voor de Nederlandse ambassade geopend. Naar aanleiding daarvan is een tentoonstelling over Koolhaas' oeuvre samengesteld die van 27 maart tot en met 29 augustus in de Rotterdamse Kunsthal (een ontwerp van Koolhaas uit 1992) te zien zal zijn.

Jikke van der Spek studeerde kunst- en architectuurgeschiedenis aan de Rijksuniversiteit Groningen. Zij publiceert over kunst en architectuur, en geeft les aan diverse instellingen.

Rem Koolhaas, Whitney museum

Torens in de stad Groningen

De magische toren

zondag 25 april

14.00 - 16.00 uur

€ 7,50

begeleider drs Jaap Ekhart

vertrekpunt Natuurmuseum,
Praediniussingel 59

opgave Athena's Boekhandel,
Oude Kijk in 't Jatstraat 42

Vanouds spreken torens tot de verbeelding. Ze herbergen kisten goud en worden bewoond door beeldschone jonkvrouwen. In moderne tijden bieden ze nog altijd onderdak aan karakteristieke personen: denk maar eens aan 'het torentje van Kok'. Kerktorens verbinden, letterlijk en figuurlijk, de aarde met de hemel. De spitsen zijn bekroond met griffioenen, vaantjes, adelaars, leeuwen en hanen. Hanen zijn geplaatst om boze invloeden af te weren, griffioenen omdat ze Christus als koning van hemel en aarde voorstellen.

Hoge torens tonen macht en rijkdom. In de Verenigde Staten zijn wolkenkrabbers statussymbolen. Natuurlijk is de toren het fallussymbool bij uitstek. Wie heeft de grootste, daar gaat het immers om. Hoge torens bieden bovendien een fantastisch uitzicht. In tijden van oorlog had dat zijn voordelen. Zo

Turfsingel, Groningen

kon de stad Groningen zich met behulp van de Martinitoren bijtijds voorbereiden op de komst van Bommen Berend. Diens troepen waren in een vroeg stadium ook al gesignaleerd vanaf de toren van Haren.

De stad Groningen is rijk aan torens, opvallende en minder in het oog springende. De wandeling voert langs torentjes waar de voorbijganger

normaliter geen aandacht aan besteedt. Veel van die torentjes herbergen interessante anekdotes. Het torentje van (voorheen) chocolaterie Postma en de arkenelen van de Der Aa kerk hebben dezelfde leistenen dakpannen en dezelfde ranke spits met goudkleurige bol. Hoe kunnen deze overeenkomsten worden verklaard? Meer weten? Doe dan mee aan de wandeling 'De magische toren'.

Jaap Ekhart is kunsthistoricus, doceert kunst- en architectuurgeschiedenis aan diverse instellingen en schreef artikelen over architectuur in de stad Groningen.

Individen in beeld

Portretten in de vijftiende en zestiende eeuw

woensdag 28 april

19.30 - 21.30 uur

€ 7,50

spreker drs Saskia Goddijn

plaats Blauwe Zaal,

De Oosterpoort, Trompsingel 27

opgave Athena's Boekhandel,

Oude Kijk in 't Jatstraat 42

In deze lezing onderzoeken we functies en betekenissen van portretten in de vijftiende en zestiende eeuw. In die tijd maakte het portret een bloeiperiode door als zelfstandig genre in de beeldende kunst. Het klassieke denkbeeld dat de mens middelpunt is van de wereld, leefde sterk op. Het is dan ook pas

Tiziano, Ranuccio Farnese, rond 1542

Leonardo da Vinci, Cecilia Gallerani, rond 1484

in deze periode dat 'portret' de betekenis krijgt van een kunstwerk waarin een mens is afgebeeld - een individuele, gelijkende weergave van één of meerdere personen.

We bestuderen bekende portretten, zoals Het huwelijk van Giovanni Arnolfini van Jan van Eyck, de Mona Lisa van Leonardo da Vinci, en minder bekende portretten. Ook komen we voorstellingen tegen waarin - soms geheel onverwacht voor de toeschouwer van vandaag - het portret van een te identificeren persoonlijkheid opdoemt.

Saskia Goddijn is kunsthistorica en werkt momenteel aan de Rijksuniversiteit Groningen. Zij geeft daarnaast lessen aan diverse instellingen.

Slingertuinen en hedendaagse kunst in het Oldambt en Westerwolde

zaterdag 15 mei

vertrek 9.00 uur Groningen,
Hoofdstation NS

9.15 uur Haren, Motel

aankomst 18.00 uur

begeleiding

René Caderius van Veen

kosten € 45,00 (inclusief vervoer
per luxe touringcar, begeleiding,
entrees, lunch)

opgave Athena's Boekhandel,
Oude Kijk in 't Jatstraat 42

In het voorjaar van 2003 nodigde Kunst in Zicht René Caderius van Veen uit om een lezing te houden over zogenaamde slingertuinen in de provincie Groningen. Hoewel hij een levendig verhaal vertelde, geïllustreerd met prachtige foto's, gaat er natuurlijk niets boven een daadwerkelijk bezoek aan die tuinen. Daarom organiseert Kunst in Zicht samen met hem nu een excursie langs fraaie voorbeelden van slingertuinen in het Oldambt en Westerwolde.

Rijk geworden door de hoge graanprijzen lieten de herenboeren op de Groninger klei vanaf 1850 tuinen naar de laatste mode aanleggen, dat wil zeggen in de zogenaamde Engelse landschapsstijl. In de volksmond werden deze tuinen smalend 'slingertoenen' genoemd, vanwege het kronkelende verloop van de paden en vijvers. Op deze tuinen bij Groninger boerderijen hebben vooral vijf generaties van de Vroom familie een stempel gedrukt. René Caderius van Veen zal ons ter plekke uitleg geven over de

stijlkenmerken, de sociaal-culturele achtergronden en de restauraties van deze tuinen. Op de route liggen tuinen in Nieuwolda, Midwolda, Schildwolde, Bellingwolde, Blijham en Meeden.

Onderweg zullen we op boerenerven ook enkele projecten van hedendaagse kunstenaars tegenkomen. Zij zijn gerealiseerd in het kader van de kunstmanifestatie De Erven, die in het voorjaar plaatsvindt in de provincie Groningen. Opdracht aan de kunstenaars was om hun kunst te verbinden met de bouw, bewoning en geschiedenis van Groningse boerderijen.

René Caderius van Veen, coördinator Regio-Tuinhuis van de Nederlandse Tuinenstichting, stond aan de wieg van het grote restauratieproject van de slingertuinen in Groningen. Hij is initiatiefnemer van een expositie en een website over dit onderwerp, en geeft cursussen.

Organisatie

Doelstelling

De Stichting Kunst in Zicht legt zich toe op het verbreiden van kennis over beeldende kunst, architectuur en archeologie om de ontwikkeling van belangstelling voor kunst bij zoveel mogelijk mensen aan te moedigen. Daartoe organiseert Kunst in Zicht lezingen, wandelingen en excursies, waarin zowel historische als actuele onderwerpen op het gebied van beeldende kunst, architectuur en archeologie aan de orde komen en aandacht wordt besteed aan lopende tentoonstellingen.

Alle lezingen, wandelingen en excursies worden verzorgd door deskundige docenten, voor het merendeel kunsthistorici, historici en archeologen. De lezingen worden geïllustreerd met dia's.

Inschrijving

Inschrijving voor lezingen, stadswandelingen en excursies kan op drie manieren geschieden:

-schriftelijk

via het inschrijfformulier: in het programmaboekje of op de website www.kunstinzicht.org en storting van het verschuldigde bedrag onder vermelding van het volgnummer van het programmaonderdeel op giro-nummer 4970581 ten name van de Stichting Kunst in Zicht, Groningen.

-telefonisch via 050 - 318 86 51
rechtstreeks: dinsdag van 10.00 - 13.00 uur
buiten kantooruren: via het antwoordapparaat
Voor betalingswijze zie boven.

-contante betaling (alleen lezingen en wandelingen)
bij Athena's Boekhandel, Oude Kijk in 't Jatstraat 42 in Groningen (niet telefonisch).
Bij een reeks lezingen is het ook mogelijk om slechts één of twee avonden bij te wonen, in plaats van het totale aantal bijeenkomsten.

Voorwaarden

Wanneer een programmaonderdeel door omstandigheden niet kan doorgaan, krijgen de deelnemers hiervan bericht in de week voor de geplande aanvangsdatum. Het reeds betaalde bedrag wordt uiteraard teruggestort. Afzeggen door deelnemers kan tot 21 dagen voor aanvang van het programmaonderdeel. Het reeds betaalde geld wordt terugbetaald onder aftrek van 30% administratiekosten. Nadien is geen restitutie meer mogelijk.

Voordelen van het donateurschap

De donateurs van de Stichting Kunst in Zicht hebben een streepje voor. Ieder jaar wordt er speciaal voor de donateurs een activiteit georganiseerd. Daarnaast ontvangen zij automatisch halfjaarlijks het programmaboekje met complete overzicht en eventuele aanvullende informatie over de activiteiten van Kunst in Zicht. Voorts krijgen donateurs korting op de prijzen van lezingen, stadswandelingen en excursies.

Voor minimaal € 12,50 per jaar (1 januari - 31 december) steunt u de activiteiten van Kunst in Zicht. Voor (echt)paren geldt een minimumtarief van € 20,00 per jaar. U kunt zich opgeven door het aanmeldingsformulier achter in het boekje in te sturen.

Voor informatie kunt u zich richten tot Pia Folkers, tel 050 - 318 86 51 (dinsdag 10.00-13.00 uur rechtstreeks/buiten deze uren via het antwoordapparaat; u wordt dan zo spoedig mogelijk teruggebeld).

Lezingen en excursies op bestelling

Kunst in Zicht 'verkoop' lezingen, wandelingen en excursies. Momenteel bemiddelt Kunst in Zicht al voor vele instellingen in Noord-Nederland. In het docentenbestand van Kunst in Zicht zijn meer dan 100 docenten opgenomen. Zij zijn gespecialiseerd op zeer diverse terreinen. Dat betekent dat het aantal onderwerpen, dat aangeboden kan worden, vrijwel onbepaald is. Behalve lezingen, wandelingen en excursies kunnen cursussen van iedere gewenste lengte, over ieder gewenst onderwerp, op maat worden afgeleverd. Voor meer informatie kunt u contact opnemen met Carolien ten Bruggencate of Anna Keller, tel 050 - 318 86 51 (dinsdag 10.00-13.00 uur rechtstreeks/ buiten deze uren via het antwoordapparaat; u wordt dan zo spoedig mogelijk teruggebeld).

Inschrijfformulier

		<i>Normaal</i>	<i>Donateur</i>	<i>Jongere</i>	<i>Totaal</i>	<i>Instapplaats</i>
heer/mevr.	1 Der Blauwe Reiter	...x € 7,50	...x € 6,80	...x € 5,00	
	2 Het Russische landschap	...x € 7,50	...x € 6,80	...x € 5,00	
straat	3 Dante Gabriel Rossetti	...x € 7,50	...x € 6,80	...x € 5,00	
	4 De Hermitage in Sint-Petersburg	...x € 7,50	...x € 6,80	...x € 5,00	
postcode en woonplaats	5 Symbolisme in Europa	...x € 22,50	...x € 20,40	...x € 15,00	
	6 De Bergense School	...x € 7,50	...x € 6,80	...x € 5,00	
telefoon	7 Bespieden en bespiegelen	...x € 7,50	...x € 6,80	...x € 5,00	
	8 Vlaams Expressionisme	...x € 7,50	...x € 6,80	...x € 5,00	
bank/gironummer	9 Portaalsculpturen	...x € 15,00	...x € 13,60	...x € 10,00	
	10 Moskou	...x € 7,50	...x € 6,80	...x € 5,00	
	11 Berlage - Rietveld - Van Eyck	...x € 22,50	...x € 20,40	...x € 15,00	
• Stuur dit formulier naar Stichting Kunst in Zicht, Postbus 1181, 9701 BD Groningen.	12 Schilderijen van Henk Helmantel	...x € 12,50	...x € 11,25	...x € 10,00	
	13 Stadswandeling: Kerken in Groningen	...x € 7,50	...x € 6,80	...x € 5,00	
• Maak tegelijkertijd het verschuldigde bedrag vermeerderd met € 1,50 administratiekosten over op giro 4970581 t.n.v. Stichting Kunst in Zicht, Groningen.	14 Fietstocht: De hoek om	...x € 7,50	...x € 6,80	...x € 5,00	
	15 De schatten van Toetanchamon	...x € 15,00	...x € 13,60	...x € 10,00	
	16 Rem Koolhaas en het OMA	...x € 7,50	...x € 6,80	...x € 5,00	
	17 Stadswandeling: De magische toren	...x € 7,50	...x € 6,80	...x € 5,00	
	18 Individuen in beeld	...x € 7,50	...x € 6,80	...x € 5,00	
	19 Slingertuinen en hedendaagse kunst	...x € 45,00	...x € 40,00	...x € 40,00	
	Administratiekosten				€ 1,50	
	Totaal			€	

- Stuur dit formulier naar Stichting Kunst in Zicht, Postbus 1181, 9701 BD Groningen.
- Maak tegelijkertijd het verschuldigde bedrag vermeerderd met € 1,50 administratiekosten over op giro 4970581 t.n.v. Stichting Kunst in Zicht, Groningen.
- U bent ingeschreven voor een lezing, cursus, wandeling of excursie zodra wij uw inschrijfformulier en uw betaling hebben ontvangen. U krijgt het inschrijfbewijs dan toegestuurd.